

Значний освітній потенціал закладено в дитячих іграх-піснях. Мета кожної з них – через наслідування підготувати дитину до життя і праці. Більшість з ігор-пісень відображають трудові операції, пов'язані з вирощуванням культур (“Огірочки”, “Мак”, “А ми просо сіяли”). Через багаторазове повторення ігрових дій народна дидактика прагне прищепити дітям повагу до праці, до народних традицій і звичаїв, бажання і вміння працювати [12, с. 319].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз фольклористичних, мистецтвознавчих, етнографічних, психолого-педагогічних джерел показав, що музичний дитячий фольклор займає особливу нішу у фольклорній спадщині українського народу. У системі етновиховання дошкільника і молодшого школяра – це незамінний педагогічний засіб із надзвичайно потужною силою виховного впливу на особистість дитини.

Осмилення педагогічної сутності українського музичного фольклору, прийняття його як ефективного засобу виховання і навчання обумовлюють необхідність спеціальної фахової підготовки майбутніх учителів до його використання в навчально-виховній роботі з учнями. Проектування майбутньої професійної діяльності із широким використанням народнопісенного матеріалу забезпечить успішне втілення в життя української національної ідеї, сприятиме духовному становленню підростаючого покоління, засвоєнню ним утверджених століттями і кристалізованих у підвалинах народної пам'яті загальнолюдських чеснот і цінностей.

Література

1. Верховинець В. Теорія українського народного танцю / В. Верховинець. – 4-е вид., випр. і доп. – К. : Мистецтво, 1968. – 147 с.
2. Доронюк В. Д. Українська музична етнопедагогіка : монографія / В. Д. Доронюк, М. В. Вовк ; Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ : Плай, 2009. – 537 с.
3. Духнович О. В. Народная педагогія / О. В. Духнович // Васюк О. В. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О. Васюк, І. В. Сопівник. – К., 2010. – С. 212-217.
4. Завальнюк А. Микола Леонтович : дослідження, документи, листи : до 125-ї річниці від дня народження / А. Завальнюк. – Вінниця : Поділля-2000, 2002. – 256 с.
5. Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вищих учбових закладів / А. І. Іваницький. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 320 с.
6. Клепар М. Український музичний фольклор як засіб морального виховання підростаючого покоління / М. Клепар // Гірська школа Українських Карпат : науково-методичний журнал. – 2010-2011. – № 6-7. – С. 180-183.
7. Коваль Т. В. Реализация воспитательного потенциала народной песни в украинской этнопедагогике / Т. В. Коваль // Веснік Мазырскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя І. П. Шамякіна : навуковы часопіс / гал. рэд. В. В. Валетаў. – Мазыр : УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2014. – С. 77-82.
8. Нечай С. Педагогічний потенціал музики як засіб природовідповідного і цілісного розвитку особистості / С. Нечай // Вища школа. – 2010. – № 7/8. – С. 86-95.
9. Осипець Р. О. Формування національної самосвідомості майбутніх учителів засобами української народнопісенної культури / Р. О. Осипець. – К. : Магістр-S, 1999. – 207 с.
10. Русова С. Вибрані педагогічні твори : у 2-х кн. / С. Ф. Русова ; за ред. Є. І. Коваленко. – К. : Либідь, 1997. – Кн. 1. – С. 83-85.
11. Сивачук Н. Виховний потенціал українських народних колискових пісень / Н. Сивачук // Початкова школа. – 2006. – № 1. – С. 51-54.
12. Стельмахович М. Українська народна педагогіка / М. Стельмахович // Стельмахович М. Вибрані педагогічні твори : в 2-х т. / М. Стельмахович ; упор. Л. Калуська, В. Ковтун, М. Ходак ; за ред. Л. Калуської. – Івано-Франківськ ; Коломия : Вік, 2012. – Т. 2: Українська етнопедагогіка. – С. 121-354.
13. Сумцов М. Ф. Вага і краса української народної поезії / М. Ф. Сумцов. – Харків : Печ. дело, 1910. – 31 с.
14. Ушинський К. Д. Рідне слово / К. Д. Ушинський // Васюк О. В. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О. Васюк, І. В. Сопівник. – К., 2010. – С. 256-263.
15. Фролова К. Естетичний аспект народної пам'яті / К. Фролова // Фольклор і говори Наддніпрянщини : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1997. – С. 3-11.
16. Шикірінська О. А. Художньо-естетична освіта як невід'ємна складова фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О. А. Шикірінська // Теорія і методика мистецької освіти: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.: зб. наук. пр.: – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 8 (13). – С. 130-134.

УДК - 373.3 : 159

Л.Ліхницька,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної
та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

L.Likhitska,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ПРИКЛАДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

APPLIED CREATIVITY AS A WAY OF PERSONALITY HARMONIZATION

Анотація. Стаття присвячена питанням психології творчості, а саме, впливу прикладної творчості на процес гармонізації особистості. Акцент поставлено на зв'язку декоративно-прикладної творчості з традиціями народу. Розглядаються також питання терапевтичних можливостей прикладної творчості та її впливу на розвиток дитини. Головна увага приділена процесу гармонізації особистості в поєднанні з психологічним та психічним здоров'ям.

Abstract. The article is devoted to questions of the psychology of creativity, namely, the influence of applied creativity on the process of harmonization of personality. The emphasis is put on the connection of arts and crafts with the traditions of the people. Consideration is also given to the therapeutic possibilities of applied art and its impact on the development of the child. The main attention is paid to the process of harmonization of the personality in combination with psychological and mental health.

Ключові слова: гармонізація особистості, психічне здоров'я, психологічне здоров'я, прикладна творчість, розвиток дитини, традиція, цілісність особистості, діяльність, народна творчість.

Key words: personal harmony, mental health, psychological health, applied creativity, child development, tradition, integrity of the person, activity, folk art.

Згідно з тлумачним словником з інформаційно-педагогічних технологій «гармонійний розвиток особистості – це цілісність особистості, яка характеризується рівновагою, розумним розвитком її інтелектуальної, емоційної, вольової та фізичної сфер» [15]. З даного визначення логічно випливає те, що гармонійний розвиток особистості процесуально тісно пов'язаний із психічним та психологічним здоров'ям особистості.

Автор генетико-психологічної теорії особистості С.Д. Максименко розуміє психічне здоров'я «як аспект здоров'я взагалі, який підкреслює стан душевного комфорту, відсутність патологічних психічних проявів та здатності до ефективної діяльності і саморегуляції у відповідності до власних (відрефлексованих) цілей і інтересів людини» [9, с. 267]. Поняття психологічного здоров'я відрізняється від попереднього терміну і пропонується використовувати «у зв'язку з необхідністю диференціювати стани соматично і психічно здорової людини відносно її становлення як цілісної особистості, рівня і змісту вищих рухових переживань і процесів смислотворення» [там само]. Вчений вважає слушним тлумачення поняття психологічного здоров'я І.В. Дубровіною з точки зору повноти і дійсного багатства розвитку особистості, зазначаючи при цьому, що здоров'я взагалі і психічне здоров'я зокрема «виступають необхідними умовами психологічного здоров'я, але, в той же час, і останнє (тобто – можливість повноцінного розвитку) впливає на соматичну і психічну сферу людини» [там само].

Відтак, і у визначенні гармонійного розвитку особистості, і у визначенні психологічного здоров'я, до складу якого входить психічне здоров'я, фігурує поняття цілісної особистості, на формування якої впливає багато чинників. Чільним фактором цілісності і здоров'я виступає діяльність, яка «передбачає усунення негативних наслідків хворобливих переживань, небажаних установок, невпевненості у власних силах, тривожності та інших хворобливих і граничних станів» [9, с. 267].

Варто погодитись із твердженням С.Д. Максименка та В.В. Рибалки стосовно того, що процес діяльності взагалі (а особливо – в дитячому віці) є могутнім фактором соматичного, психічного і психологічного здоров'я особистості [12]. Ці вчені розглядають діяльність не лише як фундаментальну форму активності, але й як особливий стан людини – стан комфортний і стійкий, оскільки він являє собою переживання людиною власної повноцінності, активності, приналежності до людського роду і його надбань [12]. Діяльність постає органічно-притаманним людині явищем, формою її розвитку як особистості (Л.С. Виготський), і саме з цієї причини виступає фактором її здоров'я. Відповідно, відсутність діяльності (аналогічно з явищем «сенсорного голоду») розцінюється як чинник виникнення нездоров'я. Ця закономірність діє протягом усього життя людини, але найгостріше в дитячому віці, коли «формується саме психічне душевне єство як сплав соціального досвіду з власною активністю суб'єкта» [9, с. 267-268].

Цю теоретичну розвідку ми хочемо присвятити вивченню впливу занять прикладною творчістю на формування гармонійної особистості. Планується розглянути не просто «процес діяльності», а саме творчий процес занять прикладною творчістю і його вплив на розвиток дитини та гармонізацію дорослої особистості.

Ще мислителі древньогрецької філософії, зокрема Платон, стверджували, що творче мистецтво є такою здатністю, яка спричинює те, чого раніше не було, і все, що викликає перехід із небуття в буття – все є творчість. Отже, виріб будь яких зразків мистецтва і ремесла можна вважати творчістю, а всіх «створювачів» – творцями [7].

Творчість – це розкриття нового, його вираження по-новому або самостійно (у новій для дитини або творчої особистості формі), тобто передбачає певний крок у невідоме в формі задуму або продукту творчого мислення і творчої діяльності. Творчість передбачає не повторення і запам'ятовування існуючого, а «породження образу» (В.П.Зінченко), що дозволяє поглянути на світ по-іншому, з нової точки зору, з іншого боку, просунутися вперед порівняно з тим, що було раніше, надати існуючому новий вигляд і порядок [7].

Згідно з концепцією творчості Я.А. Пономарьова, в процесі творчості задіяні інтуїтивне і логічне мислення. Логічно, що і до складу інтелекту входять також дві зазначені сфери, які умовно проникають одна в одну. Ці сфери вчений описує як абстрактні грані мислення: інтуїтивного і логічного. Творчий акт, за Я.А. Пономарьовим, виникає тоді, коли з'являється потреба в новому знанні, яка народжується на вищому рівні організації творчої діяльності (чим умовно оперує логічне мислення), а засоби здійснення цієї потреби виникають на нижчих структурних рівнях (де визначальну роль відіграє інтуїтивне мислення і несвідоме). Такий взаємопроникний процес призводить до появи нового знання [11].

Заслугує на увагу й розглянута В.М. Дружиніним проблема здібностей до творчості. Вчений констатує, що творчих здібностей як таких немає, а є певні творчі особистості, яким властиві певні риси і відповідна мотивація [6].

У свою чергу А. Маслоу, інтерпретуючи творчість як креативність, висловлює дещо іншу думку: креативність є етап натхненної творчості, процес деталізації творчого продукту і надання йому конкретної предметної форми. Вчений вважає, що концепція креативності і концепція здорової, самоактуалізованої особистості дедалі більше зближуються, і може так статися, що вони зіллються в одному явищі. Інший висновок А. Маслоу полягає в тому, що навчання творчості, (як і навчання через творчість) може бути надзвичайно корисним не стільки у сфері підготовки до творчих професій, скільки для створення хорошої людини. Якщо ми дійсно хочемо, щоб наші діти стали більш людьми, щоб вони актуалізували все закладене в них, то стає ясным, що єдиним способом навчання, який хоч якось намагається наблизитися до досягнення цих цілей, є навчання через творчість. У даному випадку автор розмірковує про навчання через творчість, яке будучи вірно поставленим, може стати альтернативою всім іншим видам навчання [10].

Ми погоджуємося з думкою Маслоу про те, що творча діяльність – одна з вищих потреб у ієрархії потреб людини, потреба в самоактуалізації, де розкриваються і реалізуються всі можливості, здібності і таланти особистості.

К.Г. Юнг при розгляді проблеми творчості звернув увагу на те, що у феномені творчого акту виявляються архетипи колективного несвідомого [13]. Про спосіб розкриття і піднесення особистості до свого ідеального Я в творчості писав Р. Ассаджіолі [13].

«Більшість вчених впевнені в тому, що наявність високої мотивації та особистісного захоплення є головними ознаками творчої особистості. До цього часто приплюсовують такі особливості, як незалежність та упевненість. Незалежність, орієнтація на особистісні цінності, а не на зовнішні оцінки може вважатися головною якістю креатива.

У психології творчості виділяють такі особистісні якості творчих людей:

- 1) незалежність – особистісні стандарти важливіші стандартів групи, неконформність оцінок та суджень;
- 2) відкритість розуму – готовність повірити своїм та чужим фантазіям. сприйнятливність нового та незвичайного;
- 3) висока толерантність до невизначених та не вирішених ситуацій, конструктивна активність в цих ситуаціях;
- 4) розвинене естетичне почуття, стремління до краси.

Часто у вище зазначеному переліку особистісних якостей творчих людей згадують особливості «Я-концепції», яка характеризується впевненістю в своїх здібностях та силі характеру» [11].

Карл Роджерс у своїй праці «Погляд на психотерапію. Становлення людини», пише: «Творчість – це прагнення людини реалізувати себе. Під цим прагненням я маю на увазі тягу до розвитку, розширення, удосконалення, зрілості, виявлення всіх здібностей організму і особистого Я. Це устремління може бути глибоко скрите під декількома нашаруваннями психологічного захисту, за штучним фасадом небажання, але це прагнення є у кожної людини і тільки чекає сприятливих умов

для вивільнення і проявлення. Саме воно є головним фактором мотивації творчості, коли особистість вступає в нові відношення з оточуючим світом, прагнучи найбільш повно бути собою» [3, с. 218].

Аналізуючи питання психології мистецтва, Л.С. Виготський великої уваги надавав катарсичній розрядці нервової енергії глядача, його внутрішньому душевному очищенню через мистецтво. В катарсисі, очищенні, у вивільненні від обтяжливого почуття полягає психотерапія – суть застосування мистецтва в лікувальному процесі [5].

Творча діяльність тісно пов'язана з культурою, оскільки за допомогою неї здійснюється розвиток самої культури. Особистість, яка займається творчістю, реалізується за допомогою самої ж таки творчості, вона взаємодіє з духовними та матеріальними надбаннями минулих поколінь. Творчість спонукає особистість до входження в культуру, до злиття з нею, до висвітлення в творчому процесі як традиційних, так і новітніх ідей.

В структурі соціального механізму творчої діяльності особи особливо великою є роль національної культури. Творчий потенціал особи – це не тільки фрагмент епохи конкретно-історичного суспільства, але й національної культури. Англо-американський критик Т. С. Еліот зазначав, що кожній нації, кожній расі притаманний особливий склад розуму, не лише творчий, але й критичний. Соціально-культурні фактори (продукти) зможуть позначитися на творчому процесі лише в тому випадку, коли вони вплетені в реальну життєдіяльність особи. Їх прояв має природний характер, тому вплив цих факторів на особу важко сприйняти [8].

Академік Д. С. Лихачов обґрунтовує поняття «екологія культури», тобто культурного середовища, в якому живе і розвивається дитина, яке вона вбирає в себе з колиски, маючи на увазі основи національної культури, серед яких первинне значення має рідна мова й історичні традиції духовного життя народу. Якщо екологія культури руйнується, зникає нація, етнос. Позакультурними особливостями не можна штучно нарощувати ні мораль, ні господарське, економічне життя народу [14].

Для становлення творчої особистості, особливо в юному віці, важливо мати зразок для наслідування, причому не тільки далекий ідеал, але й найближчий приклад. Помітити талант, морально підтримати його може здорова сім'я, а достатньо високий культурно-освітній рівень сім'ї дає перший серйозний поштовх до розвитку гармонійної особистості.

«Людину, – пише Г.Вашенко, – можна визнати за гармонійно розвинуту лише за тієї умови, коли якась властивість посідає центральне місце в її психічному житті і відіграє роль стрижня, навколо якого органічно поєднуються особисті властивості людини» [7].

Роль стрижня гармонійного розвитку чітко прослідковується в народній традиції. Остання постає однією з найважливіших опор у творчості, складає основу, первинну базу творчого акту, формує у суб'єкта творчості певну психологічну установку, що сприяє реалізації тих чи тих потреб суспільства. У традиціях об'єктивоване минуле, історична діяльність людини, що виступає в змінених умовах в якості одного із вирішальних факторів функціонування і розвитку суспільства.

Народна творчість, що базується на фольклорному мисленні, є носієм традицій. Сутнісне наповнення даного концепту надав В.Д. Буряк: «Системність фольклорного мислення – це відображення у народній свідомості сукупності всіх архетипів (міфологічних, фольклорних, історичних, етичних, естетичних, мовних, образних тощо). Єдина художня свідомість народу виражає його менталітет на рівні «трансляції» (виконання) фольклорного твору в усіх його етнічних, психологічних та соціальних особливостях» [4, 99].

Усі види народної творчості (усна народна творчість, музичне, театральне, танцювальне мистецтво, художнє, прикладне (ужиткове) або декоративне мистецтво, архітектура) об'єднує одне – відображення життя і діяльності народу, його побуту та історії. Через народну творчість відбувалось пізнання світу, практична дія, що сприяла розвитку мислення, уяви, накопиченню знань, передачі їх підростаючому поколінню та вихованню молоді.

Декоративне мистецтво відіграє особливу роль у загальній культурі народу, оскільки ця галузь мистецтва оформлює середовище, в якому живе людина. Декоративному мистецтву належать багато видів в т.ч. і декоративно-прикладне.

Як стверджував Л.С. Виготський: «Прикладна творчість являє собою товарне виготовлення художніх виробів при обов'язковому застосуванні творчої ручної праці, це і є та діяльність, що являє собою органічно-притаманне людині явище, формує її розвиток як особистості» [5]. Як один із виявів суспільної свідомості, декоративно-прикладне мистецтво будь-якого народу має позитивний вплив як на тих, хто виготовляє виріб, так і на тих, хто споглядає його. Відповідь на питання про витoki цього позитивного впливу знаходимо в працях С. Л. Рубінштейна [1].

Згідно з працями С. Л. Рубінштейна, рух завжди супроводжується емоцією: рух не лише виражає вже сформоване переживання, але і сам, включаючись в нього, формує це переживання. Правильний момент у розвитку емоційних станів полягає в констатації зв'язку емоцій і рухів. Поява в

акті творчості нової художньої форми означає одночасне виникнення на основі моторного компонента нової художньої емоції[1].

Розглядаючи на основі тверджень С. Л. Рубінштейна творчий процес, наприклад, вишивання, можна сказати, що філігранна дрібна моторика рук викликає у вишивальниці естетичні емоції – передчуття створення краси, переживання радості від зробленого, милування результатом роботи. Переживання цілого комплексу позитивних емоцій стимулює нові рухи, які, у свою чергу, несуть нові, теж позитивні, емоції. Цей процес нескінченний: чим більше людина працює, тим більше вона переживає позитивних емоцій. Будучи постійним, такий процес допомагає хворій людині видужати, а здоровій – гармонізуватись. Виходячи з цього, можна з впевненістю сказати, що вишивка чинить прямий терапевтичний вплив на суб'єкта даної творчості. Тому заняття з прикладної творчості своїм цілющим впливом створюють ефект терапевтичної профілактики: трансформуючи енергію в творчу активність, сприяють психологічній стійкості та здоров'ю.

Ось як арт-терапевт московської психіатричної лікарні Є.А. Добролюбова у статті «Про терапію творчим самовираженням» описує метод доцента кафедри психотерапії російської академії післядипломної освіти М.Є. Бурно, називаний автором «терапія творчим самовираженням» [2]. «Терапія творчим самовираженням допомагає сором'язливим людям з депресивними розладами, важким характером пізнати себе та інших, свою й чужу емоційну різноманітність, особливості мислення людей різних, сильні та слабкі сторони кожного типу – розвинути та творчо застосувати сильні та навчитися коригувати (але не ламати) слабкі. Допомагає стати оптимістичними, потрібними людям, нести світло в душі, увійти в творчий (цілющий) стиль життя або хоча б знайти свою творчу «екологічну нішу». Творчість тут розуміється як виконання будь-якої моральної справи по-своєму, у відповідності до своєї неповторної духовної індивідуальності. Розлад настрою розвиває її і людина не відчуває себе самою собою, переживає знеособленість. Творча робота душі повертає людину до самої себе, відновлює її з аморфності» [2] – це все є ознаками гармонізації особистості.

У процесі творчості людина «повертається обличчям до свого дитинства», до свого внутрішнього «я», оскільки «побутове мистецтво» є «мистецтвом колективної творчості і «в кожному предметі народної творчості викристалізовується художнє чуття, естетичне розуміння цілого народу» [2, 94]. Творча людина, що виявляє художню індивідуальність, отримує «подвійне естетичне задоволення»: «Більше, ніж будь-коли, відчуває себе частиною єдиного великого цілого, від якого отримує всю свою силу і все своє значення, подібно багатирю російського народного епосу, що черпав свої сили від дотику до матері-землі» [2, с. 111]. У цій надихаючій терапії чітко бачиться момент саморозкриття в творчості, почуття глибокого зв'язку зі своїм народом, його історією.

Лікар-психотерапевт Г. І. Берштейн, ділячись своїм досвідом роботи, констатує, що терапія плетінням, вишивкою, різбленням по дереву, випалюванням, живописом, виготовленням іграшок і т.п. служить не «відволіканням», а «активує», будить творчі сили, які раніше перебували в прихованому стані. Терапія творчістю відкриває хворим такі можливості, про які вони раніше і не думали [2, с. 115]. Такого роду лікування є самостійною терапією на рівні з іншими психотерапевтичними методами.

Будь-який виріб, створений самостійно, виховує впевненість у собі, самостійність, підвищує самооцінку. У дітей поступово відпрацьовується уважність, зосередженість, посидючість, старанність, врівноваженість. Вони стають спокійніші, вдумливіші. Поступово удосконалюються навички певного виду роботи, до роботи з дрібними предметами, покращується пам'ять (зорова, слухова, м'язова), поліпшується моторика.

На основі матеріалів, викладених в даній роботі, можемо зробити **висновок**, що на будь-якому етапі розвитку особистості, починаючи з дитинства і закінчуючи зрілим віком, важливим і впливовим на морально-психічне здоров'я людини фактором є творчість, і прикладна творчість, зокрема.

Творчість є одним із засобів підвищення емоційного тону особистості, закріплення комплексу емоційно-вольової саморегуляції, актуалізації позитивної гами переживань.

Заняття прикладною творчістю в дитячому віці сприяють формуванню особистості, розширюючи і розвиваючи свідомість дитини. У дорослої ж людини творче самовираження сприяє терапевтичній профілактиці, формує психологічну стійкість, є засобом набуття психічного і психологічного здоров'я та гармонізації особистості. В наступних студіях плануємо дослідити вплив прикладної творчості на формування комунікативних здібностей дитини.

Література

1. Басин Є. Я. Психология художественного творчества / Личностный поход / Е. Я. Басин – Интернет ресурс: <http://ibib.ltd.ua/filosofskaya-estetika-psihologiya-iskusstva.html>
2. Бурно М. Е. Терапия творческим самовыражением / М.Е.Бурно – Екатеринбург: Деловая книга, 1999. – 382с.

3. Буряк В. Д. Поетика інформаційно-художньої свідомості. Еволюція форм і методів вираження інформації в контексті інтелектуалізації творчої свідомості / В. Д. Буряк – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського університету, 2001. – 340 с.
4. Буряк В. Д. Архетипно-інтелектуальний феномен національної свідомісної ідентифікації і публіцистичне мислення / В. Д. Буряк – Львів : Вісник Львівського університету. Серія журналістики. Вип. 25, 2004. – 97-111 с.
5. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С. Выготский – М.: Педагогика, 1987. – 368 с.
6. Зись А. Я. Художественное творчество и психология / А. Я. Зись М. Г. Ярошевский. –М.: Наука, 1991. – 224с.
7. Макаров А.М. П'ять етюдів: підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості / А.М. Макаров. –К.: Рад. письменник, 1990. –218 с.
8. Малахов В.А. Імператив творчості (декілька міркувань з приводу нинішньої духовно-моральної ситуації) // В.А. Малахов, Т.О. Чайка. Збірник наукових праць АН України: Світогляд і духовна творчість. Ін-т філософії, – К. : Наукова думка, 1993. – С. 133-139.
9. Максименко С.Д. Психологія особистості: Підручник / С.Д. Максименко К.С. Максименко, М.В. Папуча – К.: ТОВ “КММ”, 2007. – 296с.
10. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / А.Маслоу–Интернет ресурс: http://psychologis.com.ua/dalnie_predely_chelovecheskoy_psihiki.htm
11. Пономарев Я. А. Исследование проблем психологии творчества / Я. А. Пономарев–М.: Наука, 1983. –364 с.
12. Рибалка В. В., Максименко С. Д.: генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості / В. В. Рибалко// Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – N 3. – С.1-4.
13. Самуэлс Э. Юнг и постюнгианцы. Курс юнгианского психоанализа. / Э. Самуэлс – М.: ЧеРо, 1997. - 283 с.
14. Фурман А. Психокультура української ментальності / А.Фурман–Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 148с.
15. Інтернет-ресурс : <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pdf/000758.pdf>

УДК 373.3.016:78

Т.Маринчук,
старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

T.Marinchuk
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ОПАНУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОЇ МОВИ МУЗИКИ

PEDAGOGICAL BASIS OF CAPTURING BY FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS THE ARTIFICIAL LANGUAGE OF MUSIC

Анотація. У статті обґрунтовано педагогічну доцільність опанування майбутніми вчителями початкових класів художньо-образної мови музики, засобів музичної виразності з метою глибокого усвідомлення їх ролі і значення в осягненні школярами ідейно-художнього змісту музичних творів, закономірностей виникнення і розвитку музичного мистецтва, формування емоційно-ціннісного ставлення дітей до музики як незамінного джерела загальнолюдських цінностей.

Abstract. The article substantiates the pedagogical expediency of capturing by primary school teachers the artificial language of music, facilities of musical expressiveness in order to the deep realization of their role and value in understanding of idea-artificial maintenance of the music pieces, regularities of origin and development of musical art, in forming of themotionally-valued relation of children to music as irreplaceable source of all mankind values.

Ключові слова: початкова школа, музична освіта, музичне мистецтво, компетенції, художньо-образна мова музики, засоби музичної виразності.

Key words: primary school, music education, music art, competencies, artificial language of music, means of musical expressiveness.

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення в країні свідчать про наявність потреби суспільства у фахівцеві, який володіє новим типом мислення, здатністю нестандартно і ефективно вирішувати життєві проблеми, вміння діяти в ситуації вибору, ставити і досягати